

Pentru ca bătaia de joc la care e supus Caragiale să fie desăvârșită, dar și spre a mai certifica încă odată analfabetismul profesional al celor ce au girat cu numele lor o atare întreprindere, scenografa Oana Cernea a creat un set de costume din care unul e mai nepotrivit decât celălalt. Cel mai caraghios sunt înveșmântați Jupân Dumitrache, Ipingescu și Chiriac. Primul parcă e un Franz Joseph de operetă, cel de-al doilea dă semne că aspiră să caricaturizeze vreun personaj din telenovela *Aniela*, iar ultimul e un reușit fără loc la un post de maître d'hôtel.

În fața unei asemenea blasfemii, îți piere cheful de a întreba dacă la Teatrul de Stat din Oradea mai funcționează vreun factor de control artistic, ori dacă nu cumva a devenit parte a politicii directoriale patentat deviantă liberul acces la public al oricărui subprodus artistic. Nu poți decât să îți faci cruci și să te aștepti ca proxima premieră să probeze că mai există loc și pentru alte grozavii și că ele vor râde știrb la publicul care încă mai cauționează prin prezența lui astfel de afronturi aduse ideii de teatru.

Teatrul de Stat din Oradea, Trupa „Iosif Vulcan“ – O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale. Regia artistică: M. Chris Nedeea. Scenografia: Oana Cernea. Cu: Petre Panait, Daniel Vulcu, Răzvan Vicoveanu, Pavel Sîrghi, Alexandru Rusu, Andrian Locovei, Ioana Dragoș-Gajdo, Alina Leonte, Mariana Vasile. Data reprezentației: 8 decembrie 2009.

Elisabeta POP

Eterna putere a banului...

Mărturisesc sincer că mi-ar fi făcut mare plăcere să scriu că spectacolul semnat de Anca Bradu este unul excelent. Și asta, mai ales pentru că proaspăta conducere artistică a Trupei Szigligeti din Oradea, adică tânărul actor Dimény Levente, preluând cam intempestiv, nerăbdător și în plină stagiune conducerea, și-a propus să aducă trupa maghiară cel puțin la nivelul teatrelor bune de limbă maghiară din România. Nu pot să nu observ însă că aceleași idei generoase le-a avut și fostul director artistic, Meleg Vilmos, dar, cum bine știm, nu întotdeauna rezultatele sunt pe măsura proiectelor. Așa și cu acest spectacol care, sunt sigură, s-a dorit un succes deopotrivă de public și de stimă..., dar, în final, trebuie să recunosc, a fost doar o încercare, sau, hai să zicem un succes parțial. Atuuri au fost suficiente, nimic de zis: un dramaturg de succes, Goldoni, un gen agreat de spectatorii maghiari – o comedie, o regizoare serioasă și talentată, în persoana Ancăi Bradu (care cunoaște bine trupa, semnând aici, anul trecut, un foarte bun spectacol cu *Kazimir și Karoline*). Și totuși...

Spectacolul **Cafeneaua**, cam lung și cam lipsit de umor, i-a lăsat nedumeriți pe mulți dintre spectatorii veniți să rătăcă la o comedie de Carlo Goldoni. Mă mir că Anca n-a tăiat masiv din comedia excesiv de lungită și întortocheată, mai ales că ea ne-a convins că știe să-și facă versiuni scenice inteligente și fără să strice structura textului. Ei bine, la premieră cel puțin, nu s-a prea râs, dar asta nu cred să fie principala „vină” a spectacolului. În definitiv, opțiunea regizoarei a fost pentru o comedie ceva mai gravă, după cum avea să mărturisească în caietul-program. Ea a găsit suficiente similitudini între lumea goldoniană, pe care goana după bani o împinge la tot felul de exhibiții și compromisuri (încurcăturile de tot felul generând mai degrabă

spaimă decât hohote de râs), și lumea noastră de azi pe care o cunoaștem foarte bine. (*Cafeneaua* – spune ea – este oglinda unei lumi închise în propriile obsesii, dominate de puterea banului, de interese mărunte, de afaceri oneroase, de intrigi amoroase ridicole și pasiuni ce se aprind și se sting pe durata unei clipe“)

Cel puțin așa cum a tratat regizoarea povestea spusă de Goldoni, pedalând pe nota gravă a comediei. De ce n-a propus ea oare o comedie veselă și plină de haz, cunoscând apetitul publicului maghiar pentru genul lejer, nu știu, dar bănuiesc că anume *Cafeneaua* i-a fost ei pe plac, așa că ce rost ar avea să comentez eu? Mă gândesc doar că, dacă tot era vorba să ne servească – și nu e rău! – o lecție, fie ea și artistică, despre pericolele viciului jocurilor de noroc, despre afaceri oneroase în orice timp și în orice spații, despre corupția de pretutindenii și dintotdeauna, ce să mai vorbim, ar fi putut alege piese mult mai grave și chiar mai convingătoare. Dar ce fac? Îi dau eu însămi lecții Ancăi Bradu? Așadar... o să vorbesc doar despre ce-am văzut.

Cum teatrul este încă în șantier, spectacolul se joacă cu publicul pe scenă. Cam înghesuții, atât publicul pe gradene, cât și spațiul de joc, așa încât decorul gândit de o scenografă de valoarea Floricăi Mălureanu n-a prea arătat cine știe ce... În fundal, în locul, ca să zic așa, al pierzaniei, odăița, cum scrie Goldoni, unde împătimitii pierd timp și bani la jocuri de noroc, era cam întuneric și mai mult ghiceai decât vedeai ce se petrece acolo. În stânga scenei, mă rog, al spațiului respectiv, două fâșii mari de carton sau pânză, părănd niște huse improvizate, n-au avut altă menire decât poate una negativă: de sus, de după ele, de-abia se zărea fețișoara frumoasei *Lisaura*.

Cu adevărat de efect au fost cele două mese simple din stânga și din dreapta, la care stăteau chelnerii – de fapt, un cor simpatic, trei flăcăi care comentau – da, ei aveau haz! – diferite întâmplări, intervenind din când în când în desfășurarea acțiunii.

Ca de altfel și costumele personalizate, cum se spune acuma, atent și minuțios, gândite, în ton perfect cu caracterele personajelor. Așa se face că *Don Marzio* poartă ochelari ca niște lupe, e plin de inele, brățări și lăntișoare, e împopoțonat și prețios...; „balerina“ *Lisaura* are o rochie flu-flu și se pisicește cât incape, soția înșelată e îmbrăcată sobru, cu un costum greoi care îi dă un aer caraghios, *Ridolfo* poartă o perucă ce-l face să semene cu Molière și un costum de-a dreptul teatral, de parcă se pregătește să facă din *Cafeneaua* lui un *loc de joc*, deoarece puțină teatralitate nu strică, nu-i așa? Dar chiar asta și face, și actorul este, pe tot parcursul spectacolului, foarte convingător (Robert M. Kardos). Lui i-a încredințat regizoarea, în acest scop, rolul de... director de scenă, așa că el conduce permanent și prompt acțiunea. O face cu înțelepciune și cu o doză bună de sincer atașament și simpatie pentru *Eugenio*, cu talent și cu un soi de voioșie... reținută. Ilustrația muzicală (nu știm cui aparține, dar bănuim că regizoarei) contribuie și ea la crearea atmosferei... teatrale, vezi celebra arie din *Tosca*, „Vissi d'arte, vissi d'amore“ care sună ca un fel de *ars poetica*...

De altfel și caietul-program este nostim gândit în același sens: pe prima pagină apar felurile de cafea care se servesc în... Cafenea, apoi pe fiecare pagină, ca titlu, regăsim câte un fel din respectivele oferte: espresso, decaffeinato, marocchino etc. Interesant ar fi fost să vedem dacă un anume articol semăna cu o cafea lungă sau cu un cappuccino, nu? De ce oare secretarii literari nu semnează articolele? Eu una i-aș sfătui s-o facă...

Uneori însă măștile, necesare într-o Veneție a carnavalurilor, acoperă și când nu e cazul, chipurile actorilor, astfel încât nu li se mai pot vedea nici emoțiile, nici uimirile, nici tristețile, nici spaimele.

Descâlcind inteligent ițele și nenumăratele încurcături în care își aruncă Goldoni personajele, Anca Bradu reușește, până la urmă, să ne ofere un spectacol-eseu despre multe din „cestiunile” amintite: năravuri rele și stricătoare de minte, care atunci au fost jocurile de cărți, iar azi sunt cele pe calculator, pasiunile amoroase și încurcăturile produse de infidelități, lipsa de discreție a unor bărbați prost crescuți, datorile neonorate și urmările nefaste, atât pentru datornici, cât și pentru păcăliții cămătari, intrigile și bârfele care dintotdeauna murdăresc pe cei implicați, într-un fel sau altul, având urmări uneori dintre cele mai imprevizibile, curioșii, cei care trag veșnic cu urechea, ba mai trag și foloase de pe urma asta – parcă și ei ne sunt cunoscuți, nu-i așa? Un ritm mai susținut va face probabil ca, în continuare, spectacolul să devină ceva mai scurt și încă mai agreabil.

Actorii, trebuie să recunosc, s-au descurcat de minune, părând cucerii de propunerea regizoarei: jocul lor a fost așadar vioi și implicat în toate „cutele”, dacă pot să spun așa, ale spectacolului.

Bărbații au fost avantajați și de partituri și de regie. Despre „corul” chelnerilor (ei chiar servesc cafele unor spectatori la începutul spectacolului, iar apoi caută disperati ceșcuțele care adesea...dispar) am spus deja că sunt o excelentă și originală contribuție regizorală. Numele lor? Csepei Robert, Kiss Csaba, Pall Hunor.

Dobos Imre construiește atent și migălos un *Don Marzio* prețios și prefăcut, veșnic atent să prindă din zbor situații favorabile... câștigului. E și simpatic însă, fiindcă în situațiile cele mai dificile el devine caraghios, trezind un haz de bună calitate. Talentul cu care este dăruit actorul e hotărâtor...

În rolul principal, al jucătorului care intră în toate încurcăturile (*Eugenio*), Szotyori Jozsef mi s-a părut distribuit cât se poate de potrivit, atât ca statură, cât și ca prezență scenică deosebit de agreabilă. N-am înțeles însă de ce este aproape tot timpul fugărit, chiar dacă știm că se teme și că e urmărit continuu: de nevastă, de amantă, de cămătari, de amicii de joc. Cred că din această situație au rămas câteva filoane de haz ignorate. Totuși, crosul prin scenă îi dăunează... n-ar fi stricat să-l putem vedea și odihnindu-se și meditănd eventual la situația lui tot mai încurcată, fiindcă latura aceasta a individului ce chiar se frământă când se vede încolțit din toate părțile a cam rămas neexploatăată. Scenele de dragoste, fie și cu aerul lor ușor comic, au fost palide, aproape incolore, susținute cam fără temperamentul cu care ne-au obișnuit artiștii maghiari...

E drept că fetele au avut partituri ceva mai ingrate, dar în spectacolul regizoarei Anca Bradu, cu excepția *Vittoriei* (Toth Tunde – personaj atent construit și bine condus), nici Gajai Agnes (*Lisaura*), nici Ababi Csilla (*Placida*) nu s-au prea remarcat, decât într-o mică măsură. Pe Gajai am văzut-o în numeroase spectacole și am admirat-o pentru grația și feminitatea, dinamismul și spiritul ei ludic, dar aici mi s-a părut destul de fadă, tocmai fiindcă n-a gândit personajul în cele două fețe: cea a tinerei care pozează în față cinstită, dornică să se mărite cu un bărbat bogat, dacă se poate, și cea a profitoarei păcălitate până la urmă... Ababi Csilla a fost un personaj de-a dreptul șters, adusă în scenă cu o discreție ce s-a transferat, paradoxal, asupra jocului ei.

Dimeny Levente mi s-a părut că afișează o oboseală ce nu era deloc a personajului; s-a salvat însă cu brio în scena în care cele patru personaje numără și socotesc banii și postavul – și o fac dinamic, vioi și cu haz – și, de asemenea, în scena finală, în care se consumă „judecățile”, vin polițaii și e demascat ticălosul... *Marzio*, cel care le-a produs tuturor atâtea neplăceri.

Herman Ferenc, cu fizicul lui generos, cu silueta lui XXL, are umor cât încape, fiecare apariție a sa fiind o vădită bucurie pentru public. Chiar dacă în rolul lui

Pandolfo are de rezolvat mai ales treburi serioase, el e când antipatic, când simpat, oricum publicul a mers alături de el cu evidentă simpatie.

Intervențiile lui Hajdu Geza – un *Trappola* bonom, mucalit dar și viclean – au fost, ca întotdeauna în cazul lui (actor cu simț comic ascuțit și priză sigură la public), însoțite de simpatia publicului.

Un reușit moment comic întâmpinat cu aplauze a fost și cel cu defilarea chelnerilor cu oalele și cratițele aburinde.

Aici sunt datoare să observ mișcarea atent gândită, frumos gândită de coregrafa Mălina Andrei. Eleganță și plină de grație care, de altfel, s-a văzut la toate personajele.

Ciudad, acum, la finalul acestei incursiuni prin culisele spectacolului, îmi dau seama că nu i se pot reproșa decât poate zgârcenia cu care a oferit momente de comedie, unele stângăcii, mărunte scăpări care țin de grabă sau de o anume nesigurantă, ori poate de pierderea treptată a încrederii sale în virtuțile comediei. S-a mai văzut, n-ar fi prima oară...

Cert este că spectacolul Ancăi Bradu, după părerea mea – care nu înseamnă nicidecum un verdict –, este unul de valoare medie. E ca un material bun, croit cu grijă, dar la care, din loc în loc, pe porțiuni relativ întinse, fiindcă a sărit acul, au rămas la vedere porțiuni necusute. Sau cusute în grabă. Îl salvează însă și cele câteva brizbizuri și fundițe puse cu pricepere exact unde trebuie. Asta fiindcă tot vorbeam eu la început de... cute.

Teatrul de Stat Oradea, Trupa Szigligeti – Cafeneaua, comedie de Carlo Goldoni. Regia: Anca Bradu. Scenografia: Florica Mălureanu. Coregrația: Mălina Andrei. Cu: Kardos Robert (*Ridolfo*), Hajdu Geza (*Trappola*), Dobos Imre (*Don Marzio*), Szotyori Jozsef (*Eugenio*), Dimeny Levente și Kovacs Levente jr. (*Flaminio*), Ababi Csilla (*Placida*), Toth Tunde și Kovacs Eniko (*Vittoria*), Gajai Agnes (*Lisaura*), Herman Ferenc (*Pandolfo*), Csepei Robert, Kiss Csaba, Pal Hunor (*Chelnerii din cafenea*), Csatlos Lorant (*Polițistul*), Kocsis Gyula, Toth Albert (*chelnerii de la camera de jocuri*). Data premierei: noiembrie 2009.

Călin CIOBOTARI

Moartea domnului Biedermann

Nu poți să citești *Biedermann și incendiarii* fără să te întrebi, la finalul textului: în definitiv, despre ce este piesa aceasta a lui Max Frisch? E o piesă despre piromani? E o piesă despre nebunie? Sau, din contra, despre candoare aproape voltaireană și despre o tipologie umană dispărută? Sunt în ea semnele unei revoluții? Arderea „de tot” e metafora unui nou început, așa cum o sugerează ultima intervenție a Corului Pompierilor, personaj colectiv ce amintește mai mult de o instanță subconștientă, decât de corul antic? Este Biedermann o mostră a prostiei omenești, sau, taman invers, un ultim bastion al umanității senine?

O casă, un pod al casei, o lume. E lumea, monadică aproape, a lui Biedermann, negustor, burghez așadar. Uneori, aici răzbat ecourile altei lumi, cea de-afară, fără sfeșnice, argintării, mătăsurii de Damasc. Se aude, bunăoară, că bântuie incendiarii, însă totuși pare deocamdată așa, un fel de zvon plutitor. E drept, formal, Biedermann ia atitudine, se informează, ține prologeri la cafenea, însă nu crede